

POSUZOVÁNÍ KVALITY ÚČETNÍHO A DAŇOVÉHO SOFTWARE

Petra Beranová

student doktorandského studia;
VŠB-TU Ostrava, FMMI, Řízení průmyslových systémů
daňový poradce,
ComTax Advising s.r.o.; petra.beranova@comtax.cz

ABSTRAKT:

Příspěvek v krátkosti rekapituluje hlavní body problematiky kvality softwaru a dále se věnuje specifické oblasti účetního a daňového softwaru. Vymezuje, z hlediska jejich uživatelů, všeobecné i specifické požadavky, které by kvalitní ekonomický software měl respektovat.

ABSTRACT:

The contribution to the conference recapitulates in shortness the main points of software's quality problems; it deals with specific field of accounting and tax software. The article defines both general and specific requirements which quality economic software should respect from final users point of view.

KLÍČOVÁ SLOVA:

kvalita softwaru, účetní software, požadavky na kvalitní software

1. Úvod

Cílem příspěvku je zhodnocení kvality účetního a daňového softwaru z pohledu jeho uživatelů a především definování základních požadavků, které by tento software měl splňovat. Na trhu existuje poměrně široká škála různých účetních softwarových produktů, avšak ne všechny splňují požadavky svých uživatelů. Snad každý účetní nebo daňový poradce slyšel z úst auditorů, finančního úřadu, lektorů, školitelů, apod. větu: „Váš software by toto měl umět“. Ve skutečnosti jsou však často uživatelé nuceni se s chybami, nepřesnostmi a nedokonalostmi softwaru smířit.

2. Všeobecný pohled na kvalitu softwaru

„Kvalita“ - pojem, který by měl odrážet míru uspokojení potřeb a představ konkrétního zákazníka. Kvalitu popisujeme pomocí souboru vlastností a znaků, které nazýváme charakteristikami kvality:

- charakteristiky kvantitativní, které mají povahu veličin a lze je měřit
- charakteristiky kvalitativní nelze popsat číselnou hodnotou, ale určují se subjektivně pomocí hodnotných stupnic a mohou být pro spokojenost zákazníka rozhodující.

Platí, že čím je program složitější, tím těžší je i zkontrolovat jeho bezchybnost.

Vzhledem k tomu, že současné softwarové produkty jsou velice složité, neexistují jednoduché a efektivní metody pro vyhodnocení kvalitního softwaru.

Základní charakteristiky kvalitního programu stanovuje norma ČSN ISO/IEC 9126-1 a jsou jimi:

- Funkčnost
- Bezporuchovost
- Použitelnost
- Účinnost
- Udržovatelnost
- Přenositelnost

Tyto charakteristiky by měl splňovat celý softwarový produkt tedy nejen program samotný, ale také např. uživatelská dokumentace a data v programu obsažená.

Pro zvýšení kvality softwaru je nutno postupovat systémově a důraz na kvalitu by měl být kladen v celém procesu vývoje softwaru tedy již ve fázi specifikace, přes vývoj až po testování programu. Kvalitní program nemůže být vyvinut bez úzké spolupráce s jeho budoucím uživatelem a jeho přesnou specifikací, co od softwaru očekává.

Vytvoření dobré specifikace softwaru je klíčovým momentem v otázce kvality softwaru. [1] Bohužel ne vždy je komunikace mezi tvůrcem softwaru a uživatelem na tak dobré úrovni, aby obě strany společně odsouhlasily. Jedna i druhá strana se pak snaží dosáhnout svých zisků různými úhybnými manévry a někdy i dost pochybnými úskoky. [2]

Také ve fázi testování hraje nezanedbatelnou roli spolupráce s koncovým uživatelem. Přestože testeři při testování odhalí velké množství různých chyb, některé chyby je těžké odhalit pro kohokoli než koncového uživatele. To proto, že i když se tester snaží na software dívat z pohledu uživatele, tak běžným uživatelem není, a chybí mu znalost chování uživatele.

Jediný způsob, jak zjistit reakce uživatelů na software, je vidět je s ním pracovat. Pouze správným testováním můžeme ověřit, zda program má či nemá určité chyby. Cílem testování je dosáhnout určitého (nejlépe vysokého) stupně kvality.

U jakéhokoli netriviálního programu, tím spíše u složitých aplikací a systémů, je nutné počítat s tím, že ať na testování věnujeme sebevíc času, software vždy bude obsahovat chyby. Proto je již při vývoji softwaru kladen důraz na předcházení chybám. Softwarové inženýrství zhruba od 70-tých let, kdy byly publikovány zásady strukturovaného programování, doporučuje vytvářet programy, které mají minimum chyb. Nikoliv nekvalitní programy s množstvím chyb, které se pak následně hledají pomocí testů a postupně se odstraňují. Pravděpodobnost zavlečení následných chyb při zásahu do existujícího programu je podstatně vyšší, než pravděpodobnost vzniku chyby při správném metodickém postupu. [1]

3. Základní požadavky uživatelů ekonomického softwaru

Níže definované požadavky vycházejí jak z vlastní praxe daňového poradce a účetní, ze znalostí a zkušeností nabytých při práci s různými ekonomickými softwary, tak z ohlasů, připomínek a návrhů dalších uživatelů (klientů, spolupracovníků, apod.) těchto softwarů.

Všeobecné požadavky

Jedná se o soubor základních kritérií, která jsou s největší pravděpodobností společná pro uživatele jakýchkoli softwarových produktů.

- Software bude splňovat požadavky zákazníka a „bude dělat to, co dělat má“, naopak program nesmí vykonávat žádné neočekávané nebo nepředpokládané operace.
- Program bude „uživatelsky přívětivý“ – pod tímto pojmem si uživatel představuje, že aplikace bude intuitivní a bude možno ji zvládnout bez větší přípravy a učení, bude snadno ovladatelná, efektivní, stabilní a odolná vůči poškození dat a v neposlední řadě bezpečná a spolehlivá. Uživatel také samozřejmě kladně hodnotí uživatelské rozhraní, příjemnost vzhledu, možnost přizpůsobení programu vlastním potřebám, možnost přenosu dat z jiných programů, kvalitu zpracování uživatelské dokumentace a další méně podstatné doplňky a funkce.
- Udržovatelnost programu – pro uživatele je podstatné, že jimi vybraný software je dobře udržovatelný a předpokládá se jeho další rozvoj.

Specifické požadavky

Účetnictví je vysoce specifickou oblastí a jako takové slouží jako zdroj informací pro velké množství různorodých uživatelů. V prvé řadě jsou to vlastníci, akcionáři, společníci, dále pak zaměstnanci, auditoři, finanční úřady, obchodní partneři, atd. Z tohoto důvodu jsou na ekonomický software kladeny vysoké nároky.

S ohledem na složitost a rozsáhlost dané problematiky není možné v tomto příspěvku podrobně definovat a popsat všechny oblasti, proto se blíže věnuji jen těm nejdůležitějším.

- Bezpečnost dat, spolehlivost systému – v oblasti účetnictví a daní se pracuje s důvěrnými informacemi, proto je nutné předcházet možným únikům dat a zabezpečit data proti případné ztrátě nebo poškození.
- Legislativa – účetnictví vychází z širokého rozsahu účetní, daňové, obchodní, pracovně-právní a další legislativy. V této oblasti jsou poměrně častým jevem změny předpisů a to i v průběhu roku.

Kvalitní software musí být schopen pracovat a respektovat aktuální i historické znění předpisů, ale musí také umět včas zareagovat na jejich případné změny.

- Agenda programu – samozřejmostí každého účetního programu je rozdělení programu do částí – modulů (hlavní kniha, pohledávky, závazky, sklady, mzdová agenda, atd.) a předpokládá se jednoduchá a bezchybná spolupráce jednotlivých modulů mezi sebou, možnost přenosu dat z těchto modulů do hlavní knihy (účetního deníku) a také možnost exportu dat z jednotlivých modulů a jejich další zpracování např. v excelu.

Systém dále musí umožňovat evidovat data v požadovaném členění a hierarchiích (např. podle organizační struktury, zakázek, apod.).

- Funkce programu, sestavy, nadstavbové programy, doplňky – jak už bylo výše uvedeno, slouží účetnictví jako zdroj informací pro různé uživatele.

Program tedy musí být schopen na základě zadaných dat zpracovat nejrůznější sestavy, výkazy, přiznání, přehledy, rozpočty, apod. Mnohé z nich mají standardizovanou podobu, často však jsou uživateli požadovány speciální sestavy, či dokonce přímo nadstavbové programy, které slouží např. pro vnitropodnikové účetnictví, kalkulace, finanční analýzu, apod.

V těchto případech by tvůrci software měli umožnit uživateli buď samostatné přizpůsobení sestavy vlastním potřebám, nebo být připraveni tyto požadavky operativně řešit.

- Elektronická fakturace, elektronický oběh dokladů – vzhledem k nesporným úsporám času, materiálu i pracovních sil se v poslední době stále častěji objevují dotazy na připravenost software na elektronickou fakturaci a oběh dokladů.

Základním požadavkem je, aby bylo možno vystavenou fakturu (se všemi potřebnými náležitostmi a opatřenou zaručeným elektronickým podpisem) odeslat přímo z modulu programu zákazníkovi.

O elektronickém oběhu dokladu zatím uvažují asi jen větší firmy se složitějším informačním systémem, právě pro ně by tato aplikace byla velkým přínosem. Zjednodušení spočívá v tom, že doklad při přijetí je načten (scan dokladu, načtení prostřednictvím EAN kódu) přímo do informačního systému a další zpracování, schvalování i archivování dokladu probíhá elektronickou cestou.

- Elektronická komunikace – nejžhavější novinkou, na kterou by v neposlední řadě měly být připraveny účetní a daňové softwary je povinné zavedení datových schránek. V současné době probíhá komunikace prostřednictvím datových schránek jen s orgány státní správy. Od příštího roku se však předpokládá možnost komunikace i mezi jednotlivými subjekty.

V této souvislosti bych také ráda uvedla možnost elektronické komunikace s finančními úřady.

4. Závěr

Hodnocení kvality softwaru je vzhledem ke složitosti programových aplikací a neexistenci jednoduchých metod pro hodnocení velice složitý proces.

Kvalitního softwaru je možno dosáhnout jedině systémovým přístupem. Důraz na kvalitu musí být kladen při všech fázích vzniku nového softwaru a následně také při jeho údržbě a dalším rozvoji.

Nezastupitelnou roli při tvorbě softwaru hrají uživatelé obzvláště ve fázích specifikace a testování softwaru. Jedině koneční uživatelé jsou schopni přesně nadefinovat, co by měl program umět a odhalit případné chyby, neboť jsou to právě oni, kdo s aplikací dennodenně pracují.

LITERATURA

- [1] Lacko, B.: Systémový přístup k jakosti software
- [2] Polák, J.-Merunka, V.: Carda, A.: Umění systémového návrhu. Grada Publishing Praha 2003